

fahs

NUMMER 2 * MAJ 1988 * 2.ÅRG.

SAMARBEJDE PÅ TVÆRS - 1. RESULTAT

Som et første konkret resultat af Historisk Samfunds henvendelse til amtets lokalhistoriske foreninger, arkiver og museer om et snævrere samarbejde, inviterede Lokalhistorisk Forening for Skævinge kommune til et møde lørdag den 19. marts, hvor 2 repræsentanter for Historisk Samfund, Knud Christoffersen, Frederikssund, og Erik Buch Vestergaard, Helsingør, overfor den samlede bestyrelse for foreningen i Skævinge redgjorde for de forskellige samarbejdsmuligheder, der foreligger, bl.a. ved at lade foreningsmeddelelser eller andet lokalt stof gå ud via Historisk Samfunds nye kvartalsblad FAHS

og i årbogen. Helt konkret og hurtigt vil samarbejdet vise sig i den kommende forårsudflugt, som vil gå til lokaliteter i Skævinge (se andetsteds) og vi kan her trække på medlemmer af den lokalhistoriske forening i Skævinge.

Hermed opfordres øvrige lokalhistoriske foreninger i amtet til at rette henvendelser til Frederiksborg Amts Historiske Samfund om samarbejde; vi deltager gerne i bestyrelsesmøder på stedet for at give en orientering.

Knud Christoffersen

Erik Buch Vestergaard

fahs

FAHS er et medlemsblad for FREDERIKSBORG AMTS HISTORISKE SAMFUND og udkommer 4 gange årligt. Artikler til bladet sendes til FAHS, sekretariatet, Stjernegade 6, 3000 Helsingør.

FAHS * NUMMER 2 * MAJ 1988 * 2.ÅRG.

REDAKTION:

Kenno Pedersen
(ansvarsh.)

Poul Korse

Lars Bjørn Madsen

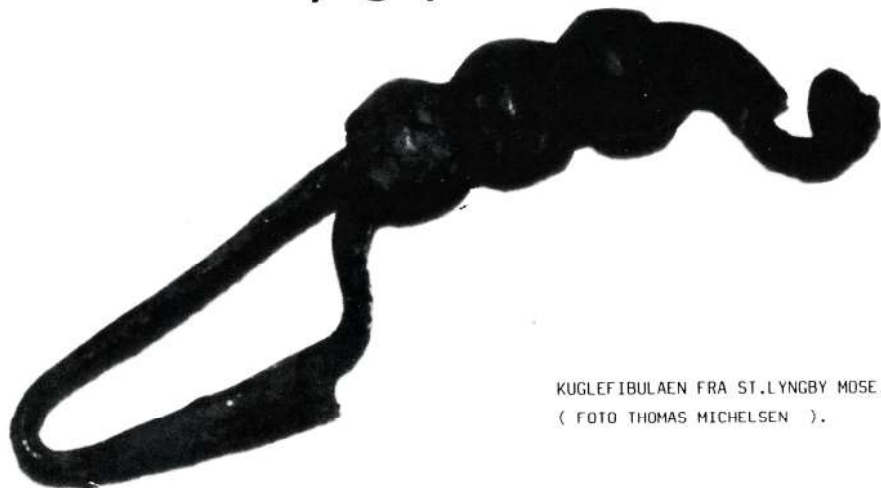
Eva Deichmann

Tryk: A-print
Helsingør.

Lay-out:
Helsingør Bymuseum

DANEFÆ

- fund fra St. Lyngby Mose

KUGLEFIBULAEN FRA ST. LYNGBY MOSE.
(FOTO THOMAS MICHELSEN).

Metaldetektoren er efterhånden blevet en yndet hobby for mange. Det er imidlertid ikke på alle arealer, at de må benyttes, hvilket man bør være opmærksom på, hvis man ønsker at benytte dette instrument.

Kort resumeret er reglerne følgende. Det er forbudt at bruge metaldetektorer på fredede fortidsminder og i alle statsskove. Derudover har mange kommuner et forbud imod brug af disse på ellers offentlige tilgængelige arealer - og endelig kræves der på privat ejede arealer, tilladelse fra ejeren.

Genstande fundet med metaldetektor kan komme ind under begrebet danefæ. Danefæ betyder dødt dvs. herreløst gods. Danefæ-begrebet kan føres tilbage til landskabslovene fra middelalderen. Her tilfaldt det herreløse gods kongen. Dengang omhandlede loven kun metalgenstande. I det 18. årh. udvidedes begrebet til også at omfatte genstande af en vis værdi, sjældenhed eller særlig beskaffenhed. Samtidig tilføjedes, at finderens har ret til en danefæ-godtgørelse. I dag administreres disse udvidede bestemmelser af Rigsantikvaren på Nationalmuseet.

I det følgende skal gives en kort omtale af et Danefæ-fund gjort med metaldetektor i Frederiksborg amt i 1986.

En novemberdag fulgtes fru Getha Nielsen, Bastrup, med sin søn til St. Lyngby

Mose. Sønnen skulle foretage entreprenørarbejde i mosen, og dette gav fru Nielsen mulighed for, at finkæmme den opgravede mosejord med sin medbragte metaldetektor. Det gav et fint resultat. Detektoren fandt frem til en 2.000-årig dragtnål - en såkaldt fibula - fra den førromerske jernalder (ca. 500-0) (1).

Fibulaen, der er af bronze, har været bæret på klædedragten, og har antagelig fungeret på samme måde som nutidens sikkerhedsnåle.

Fibulaen kan i sin opbygning inddeles i henholdsvis fod, bøjle og en fjederkonstruktion. Foden har fungeret som holder for nålens spids. På bøjlen er påstøbte kugler, hvilket i fagsproget har givet den betegnelsen kulgefibula.

Fibulaen fra St. Lyngby er ca. 7 cm lang. På bøjlen findes 3 nærmest dobbeltkoniske kugler, hvor den forreste kugle er sammensmeltet med fibulaens fod.

Denne type af fibulaer er især fundet på Vestfyn og i det østlige Jylland - antallet herudenfor er begrænset. I Frederiksborg amt er for et par år siden fundet fragmenter af én lignende fibula. Disse fremkom i en brandgrav i forbindelse med udgravningen af bronzealderkulthuset ved Sandagergård i Horns herred (2). Et andet fund umiddelbart syd for amtsgrænsen opbevares på Roskilde Museum (3).

Fiblerne fra den førromerske periode kan inddeles i forskellige typer, der ikke vil blive berørt nærmere. Men set på landsplan er de typemæssigt forskellige fibler koncentreret indenfor geografisk afgrænsede områder. Denne spredning afspejler muligvis forskellige værkstedskredse på det pågældende tidspunkt af Danmarks forhistorie.

Vores viden om den førromerske periode i Nordsjælland er stadig yderst begrænset. F.eks. er kendskabet til periodens grave og bopladser stadig ringe. Først med udgravningen af en gård fra periodens tidlige del ved Kildesø i Gl. Ølstykke, har man fået det første indblik i periodens bosættelsesform og -mønster i Nordsjælland (4).

På baggrund af det ringe indblik i det tidlige jernaldersamfund i Nordsjælland er fiblen fra St. Lyngby Mose derfor en vigtig lille brik i det store puslespil, der hedder Frederiksborg amts forhistorie.

Fiblen er af Rigsantikvaren blevet erklæret for danefæ. Der er nu mulighed for at stifte nærmere bekendtskab med fiblen fra St. Lyngby. Den indgår nemlig i vandreudstillingen "På vandretur gennem oldtiden", som undertegnede har udfærdiget. Udstillingen fortæller om forhistorien i Frederiksborg amt - og den vil være at se på egns museerne i Frederiksborg amt i 1988 og begyndelsen af 1989.

1) St. Lyngby Mose, LI. Lyngby sogn, Strø herred, Gilleleje Museum j.nr. 3209.

2) Sandagergård, Ferslev sogn, Horns herred, Gilleleje Museum j.nr. 3063 grav N1. Fibulaen opbevares på Færgøgården, Jægerspris.

3) Tom Christensen, Danefæ - fra Roskilde Museums arbejdsark 1981 - 84. ROMJ, årsskrift fra Roskilde Museum, 1983.

4) Kildesø, Ølstykke sogn, Ølstykke herred, Gilleleje Museum j.nr. 3290. Ansvarlig leder Steffen Stummann Hansen. Materialet fra bopladsen er under efterbehandling med henblik på snarlig publicering.

Inge M. Hansen

Amtsarkæologisk Kontor,
Gilleleje.

Fagforeninger for Tjenestefolk!

Slutningen af det 19. århundrede var præget af opbrud. De gamle tider smuldrede, nye var på march. Samfundet var klassesdelt. Nederst i herakiet befandt sig tyendet - det mandlige som kvindlige. En klasse uden de almindelige borgerlige rettigheder.

Fra gammel tid var det forhold, at mere velhavende fæstede mindre velhavende som tyende noget ganske almindeligt. Der var indtil 1854 endda lov for, at bønderkarle under 25 år og ugifte bondepiger skulle lade sig fæste. Skifte plads kunne man kun på de såkaldte skiftedage den 1. marts og 1. november, men oftest blev man i sin plads i mange år; livet ud var ikke usædvanligt.

Omkring århundredeskiftet var disse forhold i opbrud. At se en tjenestepige holde 40 års jubilæum i samme plads var nu noget af et særsyn. Almindeligt blev det derimod, at specielt tjenestepigerne nu efter et helt - eller måske kun et halvt år - opsagde sin plads, hvilket var til stor beklagelse for husmødrene, som også i datidens kvindeblade jamrede over de ustabile tjenestefolk.

"De patriarkalske tider er forbi, hvor herskab og tyende er fastgroede til hinanden for hele livet som forskellige grene af samme træ", skrev Emma Gad i 1903 og fortsatte: "Det kan nemlig ikke hjælpe at ville nægte, at de nye unge piger af den lavere middelstand i vore dage gennemgående ikke har lyst til at være tjenestepiger. De mange nye virkefelter for kvinden, hendes forøgede anvendelse i forretninger, værksteder og fabrikker, forårsager, at de unge piger foretrækker at uddanne sig til kontorgerning eller industrielt arbejde, idet tyendeforholdet lægger så langt større beslag på den personlige frihed, og for en del afskærer fra bylivets mangenhånde både gode og mindre gode adspredelser". Nye krav og nye erhvervsmuligheder gjorde sig altså gældende, og stødte mod gamle traditioner og vaner. En udbredt utilfredshed herskede fra både herskab og tjenestefolk.

Tyendet klagede på sin side over den alt for lange arbejdstid, de bundne forhold, de ofte både uhyggelige og dårlige sove- og opholdsrum samt naturligvis over lønnen. Herskabet, modsat, vånede sig over tjenestefolkenes uuelighed og dets store fordringer. På den manglende respekt, den svigtende arbejdslyst og så over den evige mangel på tjenestefolk.

Problemet med tjenestefolkene var ikke kun københavnsk. Den helsingoranske byfoged Ole Lund beretter således allerede fra den sene sundtoldstid om vanskeligheder med at fæste ordentligt tyende. Nok kom der mange folk fra landet til byen, men de blev hurtigt tiltrukket af beværtningernes og forlystelsesetablissementernes lokkende tilbud om let tjente penge, hvilket for kvindernes vedkommende før eller siden endte i prostitution, skrev Ole Lund

nedslående.

Også den spirende arbejderbevægelse tog fra 1880'erne tjenestefolkens problemer under behandling. Men modstand fra de faglærte organiserede og det faktum, at en organisering er vanskelig blandt mennesker med så spredte arbejdspladser, som det var tilfældet for tjenestefolkenes vedkommende, gjorde, at tiltaget blev opgivet.

Imidlertid lod udviklingen sig ikke stoppe, men motivet var dog helt urevolutionært. Den 1. november 1892 samledes en del af Helsingørs mandlige tyendestand i værtshusholder Jensens kælder på Stengade for at drøfte spørgsmålet om oprettelse af en tyendeforening for Helsingør om Omegn. På baggrund af et udkast af Århus Tyendeforenings love indkaldtes til en stiftende generalforsamling. 40 mand meldte sig ind i foreningen. Indskudet var på en krone. Det månedlige kontingent 25 øre.

Foreningens formål var oprindelig af selskabelig art, da standsforskellene i byen umuliggjorde optagelse af tjenestefolk som medlemmer i de bestående foreninger, hvilket i almindelighed afskar dem for at dyrke selskabelighed og foreningsliv, men det viste sig hurtigt, at foreningen også havde mere alvorligere opgaver at løse. Således oprettedes allerede i 1894 en sygekasse, i 97 begravelseshjælp og i 99 en lægehjælpekasse. Selskabeligheden trivedes side om side med de sociale foranstaltninger, men foreningen antog dog aldrig karakter af en egentlig fagforening.

Ekspeditrice.

En Pige, som regner og skriver godt, kan straks få Plads i en hervedende Grøntforretning. Villet mfrt. 327 modtager dette Blads Kontor i Løbet af 4 Dage.

En lille for ung Pige, som vil gåa Husmoderen til Haande i et mindre Restaurationsloften, kan få Plads 1ste Juni. Løn 25 a 30 Kr. Bladets Kont. anviser.

En ung Pige, som vil passe 2 Børn, 9 og 6 År, samt deltage i lettere Stuepigeværning, søges 1ste Juni til et Herstabs-hus i København. Henvendelse i Dag og i Morgen Havnegade 7, Helsingør, Tlf. 430.

En Pige kan få Plads. Henvendelse mellem 4 og 6 Eftermiddag.

Una Brandt, Tandlæge,
Havnegade 7.

Køffenpige

kan straks få Plads for Sommeren i Penkon „Narlenborg“.

En proper, paalidelig Pige, som kan daglig Madlavning, søges fra 1ste Juni af Fru Overlæge Larsen, Strandgade 53.

En tro og paalidelig ung Pige kan fra 1ste Juni få en god Plads som Cnepige hos Dyrlæge Siesemann.

En flink ung Pige, som kan ligge hjemme, kan få Plads i St. Annagade 77.

TJENESTEPIGERNE

"Gennem en bekendt kom jeg til to ældre mennesker i Helsingør. Det var en stor kakkellovnsfyret lejlighed... Derudover (havde jeg) daglig gulvvask i en stor forretning, (men) ingen hjælp hverken til vask eller vinduespolering. Her havde jeg megen aftenfrihed og ofte hver søndag efter eftermiddagskaffen. Vi havde ikke megen selskabelighed. Mit værelse lå så uheldigt, at det var gennemgang til WC og køkken,... (men) Helsingør var ikke stor, så jeg var i det hjem til 1908, (hvor) jeg fik tilbud på det næste hjem som kokkepige... Også her var lønnen 18 kr. om måneden", fortæller en tjenestepige om en tidstypisk ansættelse. Ganske vist var skudsmålet afskaffet ved lov i 1867, men skudsmålsbogen benyttedes stadig som en art flyttebevis, og det så ikke godt ud, hvis man skiftede plads for ofte.

Ved folketællingen i 1901 opgjordes hustyendet på landsplan til 94.000 personer, heri medregnet 21.000 husholdersker. Ved hustyende forstod man de, der udelukkende eller overvejende var beskæftiget ved

Fotografiet er opstillet, husherren var da også fotograf i Helsingør, men det var ikke ualmindeligt, at større husholdninger i provinsbyerne havde 3-5 piger i stuerne og køkkenet, hvortil kom folk til vogne og heste.

ved husgerning - i modsætning til erhvervstyende, som arbejdede med i husbonds erhverv, hvilket kunne være alt fra landbrug til forretning og mindre håndværksvirksomheder. I gennemsnit havde 11.5 % af landets husstande hustyende, i provinsbyerne var procentdelen 16.

Et livslangt tyendeforhold var som omtalt en sjældenhed i 1900, og over halvdelen af bortfæstede enepiger havde da også tjent i under et år. Kun 16 % havde haft samme arbejdsgiver i over et år, en tendens som forstærkedes.

På trods af alle de forandringer samfundet gennemgik gennem 1800-tallet, kom tyendet i det væsentlige nu som tidligere fra husmands- og indsiderklassen. Sædvanligvis begyndte børnene at tjene, når de var 10-12 år gamle, altså medens de endnu gik i skole. Efter konfirmationen tog de fast tjeneste. I begyndelsen hos bønder og senere, når de var blevet mere arbejdsvante, på større gårde. Først herefter tog de plads i byerne, oftest gennem en af de mange private fæstekontorer, af hvilke man kunne finde 3 i Helsingør.

Antallet af tyende var år 1900 dog væsentligt lavere end hundrede år tidligere, hvor det faste tyende af begge køn udgjorde 1/6 af landets befolkning. I 1840 var det faldet til 1/7 og i 1900 til under 1/10. I 1940 var det praktisk talt umuligt at skaffe en husassistent, som det officielle navn nu var.

I 1899 tog den faglige organisering af tjenestepigerne sin spæde

start ved oprettelsen af Københavns Tjenestepigeforening under ledelse af den navnkundige Marie Christensen, og i de kommende årtier blev foreningen landsdækkende. Foreningens talerør var "Tjenestepigernes blad", og gennem det førtes en indædt kamp for bedre kår, mod tyendeloven og mod den forhadte skudsmålsbog, som især var først afskaffedes i 1921.

Det var en vanskelig opgave at organisere blandt tjenestepigerne. Fruerne var så absolut mod ansættelsesbreve, faste arbejdstider og overenskomstsmæssig løn, og ej heller tjenestepigerne kunne umiddelbart se det formålstjenlige i et medlemsskab, som ofte ville betyde afskedigelse. Foranlediget af de hyppige klager over netop arbejdstiden og de dårlige pigeværelser besluttede foreningen i 1901 at tilvejebringe en statistik over tjenestepigernes arbejdsforhold, hvorfor der udsendtes 10.000 blanketter indeholdende 14 spørgsmål omkring disse.

Det blev en svær opgave at gennemføre indsamlingen til statistikken, da foreningens agitatorer var henvist til mørke køkkentrapper i sene aftentimer, idet de ikke vovede at gå af hovedtrapperne. Mange gange optrådte husherren truende, da han ikke ønskede foreningens indblanding, og så megen modstand og frygt mødte arbejdet blandt selve tjenestepigerne, at kun ca. 200 blanketter kom tilbage i udfyldt stand.

Men på trods af modstand, spot, sarkasme og satire havde foreningen fremgang, og søndag den 18. januar 1913 arrangeredes også i Helsingør et møde med det formål, at stifte en lokalafdeling her. Til mødet i Hestemøllestræde 6 mødte 70 tilhørere op, og efter et indledende foredrag af Marie Christensen, diskussion, hurra-råb og begejstring, vedtoges det at danne en Helsingør-afdeling. 20 piger meldte sig straks ind, og på den efterfølgende generalforsamling besluttedes det at sætte kontingentet til 50 øre om måneden.

"Den eneste måde, hvorpå tjenestepigen kan nå frem til bedre vilkår, er naturligvis ved at følge det eksempel, andre arbejdere har givet: Ved at slutte sig sammen til værn om fælles interesse... Og det er beviseligt, at skønt Foreningen endnu ikke har tilslutning hele landet over, er der dog allerede nu opnået ret betydelige fordele. Og selvfølgelig får Foreningen for hver afdeling, der oprettes, større og større styrke og mere og mere indflydelse", refererede "Nordsjællands Socialdemokrat".

Byens borgerlige aviser glimrede ved en larmende tavshed.

Henrik A. Bengtsen

Kulsvidning

I anledning af, at FAHS som årbog 1987 har udsendt "Kulsvierlandet", kan det oplyses, at Hørsholm Amts kopibøger i 1730-erne og Amtsstuens kopibøger fra 1764 til 1816 indeholder

detaillerede regnskaber for kulmilerne, idet, der betaltes 1 mark i skat for hver mile (i 1730-erne 16 skil).

Der er en ejendommelig bølge i antallet af miles året igennem med et stort maksimum i juni. Som eksempel kan tjene mileantallet i treåret 1765-67:

	1765	1766	1767
januar	3	1	-
februar	2	-	-
marts	-	13	3
april	44	28	23
maj	44	36	31
juni	76	71	77
juli	19	5	36
august	12	3	5
september	31	20	7
oktober	5	14	3
november	8	22	12
december	19	4	18

Skatten også kaldet "Dækkelses Penge" beløber sig til 30-40 rdl pr. år.

Da husmændene ved skovforordningen i 1881 protesterede over

forbudet imod kulsvidning, resulterede det i følgende brev fra Rentekammeret:

Pro Memoria!

Det Kongelige Rente Kammer har under 4 hujus tilskrevet mig saaledes Angaaende den fra Huusmænd paa Hirschholm Amt hertil indkomne Ansøgning om tilladelse som forhen at svie Kul hvorunder Kammeret har modtaget Deres Excellences seniste Betænckning af 24 i f:M: har man i Dag tilmeldet overforst-mester Kammer Herre Lindstov at da Skovforordningen af 18 April 1781 har da betaget Huusmændene paa Hirschholms Amt den andre i Almindelighed bevilgede Frihed at svie Kul af Træ Stubbe og Stød, saa Biefaldes det af Hr

Kammer Herren i den Anledning gjorde Forslag, saaledes nemlig at fornævnte Amts Huusmænd til-lades hvert Aars Januarii, Fe-bruarii, Maii, Junii, Julii, Augst, Novb, og December Maane-der i Skovene at opslaae Træe-Stubbe hvoraf i de øvrige 4 Maaneder nemlig Martii, April, Septbr og Octobr. Maaneder til-lades at svie Kul, men i disse 4 sidste Maaneder skal det der-for være forbemeldte Huusmænd aldeeles forbudet at komme i Skoven med Øxe, Saug og Hacke, undtagen alleene for saavidt de

behøve at passere Veien der giennem til deres Kull Miiler, i hvilket sidste Tilfælde de dog aldæles icke maae føre Bull Øxer med sig naar de saaledes paa Veien til deres Kull Miiler passerer Skovene, som Hr Amts-forvalter Holm ville behage at bekjendtgjøre fornævnte Huus-mænd etc. Fridericksborg d 5 Febr. 1786 Levetzov til Hr Amts-forvalter Holm.

Mogens Wellendorf, Bakkedal 4
2980 Kokkedal.

SPRIT & Gamle Broderier

Helsingør Bymuseum erhvervede i 1984 "Det Lundwallske Familie-billede" malet af J.F. Møller på landstedet Belvedere i 1850-erne. En af personerne på bil-ledet er Marie Louise Lundwall, gift Gradmann, hvis datter Eli-zabeth blev gift med direktør Charles Tvede, søn af grundlæg-geren af Tvedes Spritfabrik i Helsingør, I.L. Tvede. Fra hende og andre af kvinder-ne på billedet stammer den om-fattende håndarbejdssamling, som seminarielektor Eva Niel-sen for nogle år siden har få-et overdraget af Ellen Barthol-dy, født Tvede. Eva Nielsen er gift med Kitty Tvedes gudsn

Flemming du Jardin Nielsen, der har udarbejdet en slægtstavle over familien Lundwall, hvortil en del af broderierne kan hen-føres.

Håndarbejderne, der omfatter brugs- og beklædningsgenstande har været i familiens eje fra 1750-erne og er en af landets største håndarbejdssamlinger i privat eje.

På særudstillingen, der er ble-vet til ved et samarbejde mel-lem museet og Eva Nielsen, kan man foruden håndarbejderne se en række genstande, fotos m.m. fra livet omkring Tvedes Sprit-fabrik.

Udstillingen på Bymuseet er åben daglig kl. 12-16 fra den 11.5. - 1.9.1988. Gratis adgang.

SANDFLUGTEN

på egnene omkring Hornbæk

Flyvesand, den yngste geologiske formation, der eksisterer, og som kemisk set består af salt og kulsur kalk fra knuste muslingeskaller, findes flere steder langs Nordsjællands kyst, f.eks. på enden af Halsnæs, mellem Liseleje og Tisvilde (det største sandflugtsområde på de danske øer), ved Rågeleje, og Gilleleje samt ved Hornbæk, som denne artikel er helliget.

Hvornår begyndte sandet at fyge ved Hornbæk? Det vides, at et i lensregnskaberne for 1582/83 omtalt fiskerleje Rævelejet mellem Hornbæk og Ellekilde gik tilgrunde under sandflugt omkring 1660. Ved selve Ellekilde tales der om sandflugt i begyndelsen af det 18. århundrede, og den havde en sådan størrelse, at beboerne klagede over, at de ikke kunne svare deres afgifter. De første efterretninger om sandflugt fra Hornbæk er fra 1720. Det år skrev Rentekammeret således: Hvad skade sandflugten har tilføjet flere gårdmænd i Hornbæk, som har klaget over jord og grunds ødelæggelse

af flyvesand, beregner conductøren at være en afgang i hartkornet på $2\frac{1}{2}$ td.. Siden den ej alene har ødelagt overdrevet

I Hegnet ved Tidsvilde

dig vækst og standser sandet, som bestandig opskylles af havet. Dernæst findes en lang og smal sandklitte, som har sin oprindelse ved Hornbæk, går mod øster forbi Hornbæk og Stenstrups grund hen til Sauntegårds jorder. Denne klitte er begroet med klittag. Man finder også nogle hasselbuske og enebær. På den nordlige del vokser noget el og birk.

Året før den ovenomtalte kommissions-beretning blev udarbejdet, havde regeringen, kronprinseregimentet under forsæde af den fremragende politiker geheimestatsminister Christian Ditlev Frederik greve af Reventlow dekretet, at al øde jord skulle plantes til med skov, og i henhold hertil blev flyvesandet ved Hornbæk tilsået med fyrrefrø i 1794. Det hed dog, at på de steder, hvor jordbunden var mest fugtig, skulle man så "elle-, vidje- eller birkefrø, alt ligesom grunden der til måtte findes at være mest bequem".

1818 nævnes, at Hornbæk fyrreplantage er i god stand.

263 td.ld. er bevokset med skov. Også Horneby Sand, som er 56 ha, og som i 1864 blev inddraget under Kronborg skovdistrikt, -- nævnes som værende i god fred, mens Horneby overdrev trænger til mere fred og dækning. Ved Villingeby Sand er sandflugten nu tålelig. Den nævnes ikke mere. Så sent som i 1818 nævnes derimod en sandflugt ved Lappen, som betegner den del af Helsingør, som ligger nedenfor skrænten ved Marienlyst, og som har sit navn efter Lappegrunden i Øresund.

I sandflugtens dage ansattes sandvogtere, som skulle tilse beplantningerne på flyvesandet, men da plantagen voksede til, byggedes en skovfogedbolig. Kronprinseregimentets dekret af 1792 og den senere fredskovslov af 1805 har på væsentlig måde bidraget til de enestående naturforhold, som den dag i dag karakteriserer Frederiksborg amt.

Sten Oluf Jørgen

BØGER

THOMAS KINGO OG SLANGERUP

Det var i 1984 man fejrede 350-året for Thomas Kingos fødsel og i den anledning udgav Historisk Forening for Slangstrup et fortrinligt mindeskrift, som fortjener at blive omtalt her i FAHS.

Eet af formålene med at bringe omtale af bøger eller artikler må være at henvle opmærksomheden på, at der findes værdifuldt stof at hente også i skrifter som har nogle år på bagen. Bogen bærer titlen "Nu rinder Solen op .... Thomas Kingo, Væversønnen fra Slangstrup" og indledes med 2 forord: 1 af borgmester Bent Lund og 1 af biskop Johannes Johansen. Den største artikel "Thomas Kingos liv og verdslige digtning" er skrevet af stadsbibliotekar Svend Esbech, Frederiksberg, som bosiddende i Ølstykke vil være velkendt for sin historiske interesse og evne til at skrive populært. Ar-

tiklen, som beretter om Kingos liv, er krydret med gengivelser af mange af de utallige verdslige digte, som Kingo også kunne skrive og det er en fornøjelse at læse det friske og nære sprog, som helt levende også for vor tid. Om Kingo som salmedigter har generalsekretær Erik Norman Svendsen skrevet en artikel med udgangspunkt - naturligvis - i Kingos første salmesamling, eet af hovedværkerne i dansk litteratur "Aandelige Siunge-Koors Første Part" (1674) og udkommet som Kingo selv siger medens han var "u-værdig Sognepræst i Slangstrup". Blandt de mindre, men absolut ikke uvæsentlige artikler skal nævnes arkitekt Anders Alslovs om Slangstrups storhedstid som købstad, bibliotekar Lis Thalos om Kingofester i Slangstrup og afslutningsvis pastor, nu provst, Knud Andersens artikel om "Thomas og Sct. Michaels kirke".

DER er med dette skrift præsteret et overordentlig dygtigt stykke arbejde og skabt et værdifuldt bidrag til amtets lokalhistoriske litteratur - og Slangerup lokalhistoriske forening har en anseelig række allerede at henviser til.

Erik Buch Vestergaard

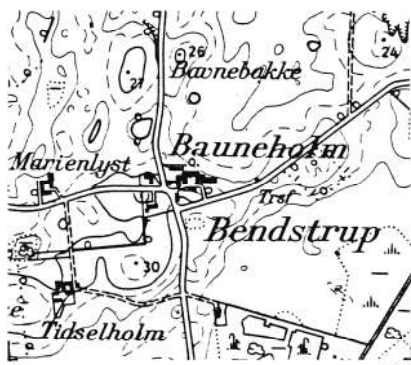
Nu rinder Solen op... Thomas Kingo, Væversønnen fra Slangerup. 1984. 112 sider 88 kr.
Kan købes hos: Historisk Forening for Slangerup kommune, postboks 12. Slangerup.

Frederiksborg Amts Historiske Samfund

FORÅRSTUREN I STAVNSBÅNDETS TEGN LØRDAG 28. MAJ

I anledning af 200-året for stavnsbåndets ophævelse vil selskabets forårstur gå til dels nogle landsbytomter i Gribskov (Sibberup), dels til nogle karakteristiske udskiftninger omkring Bendstrup og endelig slutte på et helt moderne landbrug i Strø (Vejgård) for at vise den eksplosive udvikling i de forløbne 2 århundreder. Turen arrangeres i samarbejde med Lokalhistorisk Forening for Skævinge kommune. Turen foregår med bus lørdag den 28. maj. Der køres fra Hil-

lerød station kl. 14.00 og der sluttet samme sted kl. ca. 17.00. Følgende tog kan benyttes: Gribskovbanen med ankomst til Hillerød kl. 13.53.

Frederiksværkbanen med ankomst
til Hillerød kl. 13.52.

Nordbanen med ankomst til Hil-
lerød kl. 13.55.

S-tog med ankomst til Hillerød
kl. 13.42.

Turen koster ca. 50 kr. afhæng-
ig af deltagerantallet.

Der vil blive lejlighed til at

få en kop kaffe med brød på
Skævinge kro til en pris af kr.
28.00 pr. person.

Gæster er velkomne.

Tilmelding til turen til:

Hans Christian Jarløv

Fuglsangsvej 44

2830 Virum

Tlf. 02-850201 og 02-346975

FORSIDEBILLEDET:

Ferlegaard i landsbyen Ferle ved Dronningmølle. Gården er
ligesom næsten alle Ferles gårde nedrevet og erstattet med
nye bygninger. Pennetegning af Arnold Olsen fra 1939.

Hjulplov for seks nordsjællandske Heste

Undertegnede, der ønsker at være medlem af
Frederiksborg Amts historiske Samfund

navn _____

tydelig skrift

stilling _____

adresse _____

(husk postnummer)

indmelder sig hermed i Frederiksborg Amts
historiske Samfund

**FREDERIKSBORG AMTS
HISTORISKE SAMFUND**

Sekretariatet
Stjernegade 6
3000 HELSINGØR

